

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

לפני כבוד השופט גרשון גונטובניק

המערערת

הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים
במדינת ישראל (ע"ר)
ע"י ב"כ עו"ד ארז הרכבי

נגד

המשיבה

הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים
(ע"ר)
ע"י ב"כ עוה"ד יונתן דרורי ואייר סתיו

פסק-דין

1

2 לפני ערעור על החלטת סגנית רשם הפטנטים, העיצובים וסימני המסחר (כב' סגנית הרשם ז'קלין
3 ברכה) מיום 26.9.2019, שדחתה בהליך מאוחד את הבקשות למחיקת סימני מסחר קיבוציים מס'
4 248187, 248188, 248189 ו-266115 (להלן: "הסימנים"). ואלה הם:

248189	248188	248187	266115	סימן מס' הסימן
		הבונים החופשיים Free Masons	הלשכה הגדולה למדינת ישראל של בונים חופשיים, קדמונים ומקובלים The Grand Lodge of the State of Israel of Ancient Free and Accepted Masons	

5

6 הערעור עוסק בכשירות רישומם של סימני המסחר שבמחלוקת, אך למעשה הוא מעורר שאלות
7 הנוגעות במהותה של ההתאגדות ובגבולותיה, וביכולת של התאגדויות לעשות שימוש בסימנים
8 באופן המדיר אחרות, הרואות עצמן חלק מאותה תנועת-גג. התשובה לדילמה שעל הפרק יכול
9 שתשתנה מתנועה לתנועה ומהתאגדות להתאגדות. לשם ההכרעה יש לעמוד, בנסיבות המקרה
10 הנוכחי, על המבנה הארגוני של הבונים החופשיים ועל מעמדם של הזרמים השונים הפועלים
11 במסגרת המסדר.

12 ואם נחזור לסימנים שבמחלוקת, הרי שקיים ביניהם הבדל: סימני מסחר מס' 248187 ו-248188
13 הם סימנים נפוצים שנעשה בהם שימוש בכל העולם על ידי זרמים שונים של הבונים החופשיים,
14 והם יכוננו להלן "הסימנים הגלובליים"; ואילו סימני מסחר מס' 248189 ו-266115 הינם סימנים

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

1 מקומיים, שעוצבו ושנעשה בהם שימוש על ידי המשיבה, והם יכוננו להלן "הסימנים המקומיים".
2 וההבדל בסימנים יוביל גם להבדל בתוצאה.

3 **רקע**

4 1. מסדר הבונים החופשיים הוא אחד המסדרים הוותיקים הפועלים בעולמנו, ופעילותו בת
5 מאות השנים חוצה ימים ויבשות. החברים בו נרתמו ונרתמים עדיין לקידום האידיאלים של
6 אחווה חברתית, עזרה הדדית, צדקה ומוסר. מסדר הבונים החופשיים פועל להידוק קשרי
7 האחוה והסולידריות בין חבריו המכונים "אחים", שמאוגדים בסניפים הנקראים "לשכות".
8 המסדר עורר סקרנות רבה לאורך הדורות, והוא הצית את דמיונם ואת קסם חלילם של רבים
9 וטובים, ולא כאן המקום להרחיב.

10 קיימים בעולם זרמים שונים של הבונים החופשיים.

11 הזרם הנפוץ ביותר הוא זה שמתנהל לפי אמות המידה וההכרה של "הלשכה הגדולה
12 המאוחדת של אנגליה" (להלן: "הלשכה הגדולה של אנגליה"), שהוקמה בשנת 1717, עם
13 התאחדותן של מספר לשכות שונות. לפי אותו זרם, רק הנפקת תעודת הכרה בידי הלשכה
14 הגדולה של אנגליה, יכולה להפוך לשכה במדינה כלשהי ל"לשכה גדולה", המוכרת באותה
15 מדינה. תחת הלשכה הגדולה המוכרת בכל מדינה פועלות לשכות-בת מוכרות (להלן: **הלשכות**
16 **הרגולריות**).

17 עמותת הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (להלן: **המשיבה**), קיבלה את
18 האישור לפעול כלשכה הגדולה בישראל בשנת 1953 ותחתיה פועלות לשכות-בת שונות.

19 2. במקביל ללשכות הרגולריות, ישנן לשכות נוספות שלא קיבלו הכרה מהלשכה הגדולה של
20 אנגליה. ועדיין, אותן לשכות מחשיבות עצמן כחלק ממוסד הבנייה החופשית והן פועלות גם
21 כן בהתאם לעקרונות הבנייה החופשית, בהתאם להבנתם (להלן: **הלשכות הלא-רגולריות**).

22 3. והנה, מסתבר שלא תמיד שוררת האחוה והרעות גם לא בקרב הבונים החופשיים. כך דרכו
23 של העולם, והבונים הם חלק ממנו. במהלך חודש מאי 2012, פרשו מספר חברים מהמשיבה
24 והקימו כשנה לאחר מכן את עמותת הלשכה הגדולה "ירושלים" של בונים חופשיים במדינת
25 ישראל (להלן: **המעוררת**), ולשכתם זו היא לא-רגולרית. בסמוך לאחר מכן, הגישה המשיבה
26 בקשות לרישום הסימנים שבמחלוקת (למעט סימן מס' 266115 שהבקשה לרישומה הוגשה
27 בשנת 2014) בהתאם לפקודת סימני מסחר [נוסח חדש], התשל"ב-1972 (להלן: **הפקודה**).
28 הבקשות נבחנו, קובלו, והסימנים נרשמו.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

4. בחודש יולי 2015, הגישה המשיבה תובענה נגד המערערת, בין היתר, בגין הפרת הסימנים. על רקע זה הגישה המערערת את הבקשות למחיקתם, והדיון בהן אוחד לפני כב' סגנית הרשם.

3 החלטת כב' סגנית הרשם

5. בהחלטתה בבקשות למחיקת הסימנים, קבעה סגנית הרשם כי הסימנים נרשמו כדין ולפיכך אין למחוק אותם. היא קבעה כי משנרשם סימן מסחר, עניין לנו בזכות שאין לכרסם בה בנקל, ועצם הרישום מהווה ראיה לכאורה באשר לתוקפו. סגנית הרשם בחנה את הטענה של המערערת כי הסימנים נרשמו בחוסר תום לב. כדי לבחון אותה יש להתחשב בכל נסיבות המקרה. המשיבה חששה מפני פעולות המערערת וזו יכולה להיות סיבה תמת-לב לרשום את הסימנים. לעיתים, השימוש על ידי אחרים הוא שמדרבן את רושם הסימן לעשות כן כדי להגן על זכויותיו במוניטין שגיבש בסימן הרלוונטי. בנסיבות המקרה הנוכחי מבקשת המחיקה הוקמה לאחר פרישה של אחד מחברי בעלת הסימן, משלא זכה בתפקיד בכיר בה. לעומת זאת, המשיבה עושה שימוש בסימנים במשך מעל לשישים שנה. אין לראות בה חסרת תום לב.

עוד נקבע שבעלת הסימנים הגישה את הבקשות לרישום כסימנים קיבוציים, ובהתאם לכך הם נבחנו ונרשמו. סימן קיבוצי הוא כזה השייך לחבר בני אדם, שיש לו עניין בטובין או בשירות שהסימן מיועד לצינם, וחברי החבר מתכוונים להשתמש בו. מבקשת המחיקה לא הצליחה להראות שהסימנים נרשמו בניגוד לתקנון של הלשכה הגדולה באנגליה. בעלת הסימן קיבלה הכרה מהגוף המוסמך לכך, ועל כן הייתה רשאית לרשום את הסימנים כפי שנעשה על ידי לשכות במדינות אחרות. הטענה כי בעלת הסימנים רשמה אותם מתוך כוונה להצר את צעדי המערערת ולמנוע ממנה ומגורמים אחרים להמשיך ולהשתמש בהם אינה מתיישבת עם העובדה שבעלת הסימנים רשמה אותם כסימנים קיבוציים, המיועדים לשימוש על ידי כל חברי החבר. "במילים אחרות, השימוש בסימנים פתוח בפני כל חבר בארגון הבונים החופשיים" (פסקה 55 להחלטה). "בעלת הסימנים רואה עצמה כלשכה אליה מצטרפים בונים חופשיים והיא רשאית להשתמש בסימנים שרשמה כפי שרשאיות להשתמש בהם גם מעל 50 לשכות נוספות עירוניות אשר פועלות ברחבי ישראל ובעלת הסימנים מכירה בהן. ככל שמבקשת המחיקה עותרת לקבל אישור להשתמש גם היא בסימנים הרשומים, הרי שאיני הערכאה המוסמכת לדון בבקשתה זו" (שם, בפסקה 56).

סגנית הרשם דחתה גם את הטענה כי רישום הסימנים מנוגד לתקנת הציבור. מבקשת המחיקה טענה כי הסימנים הרשומים מאפיינים תנועה שלמה, והפקעתם פוגעת בחופש הביטוי והמסחר. היא הצביעה על כך שבעבר, כשעמותה שהשתייכה לתנועת חב"ד ביקשה לרשום סימני מסחר נדחתה בקשתה מטעמים אלה. סגנית הרשם פסקה שבמקרה הנוכחי לא מדובר בגורם המספק שירותי דת, וחברים במסדר הבונים החופשיים בני דתות שונות. בנוסף,

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

1 בעוד שבעניין חב"ד מבקשת הרישום שם לא הצליחה להוכיח שהיא הגוף הבלעדי הפועל בשם
2 התנועה, בנסיבות המקרה הנוכחי בעלת הסימן הוכיחה שהיא הלשכה הגדולה היחידה
3 שקיבלה צ'רטור מהלשכה הגדולה המאוחדת של אנגליה. מכל מקום, בעלת הסימנים צירפה
4 ראיות המצביעות על השימוש הרב בסימנים מזה עשרות שנים, והיא השקיעה מאמצים רבים
5 בפרסום סימניה בקרב הציבור. על רקע כל אלה נקבע שהסימנים אכן כשירים לרישום על יד
6 המשיבה.

7 בקשת המחיקה נדחתה, ומבקשת המחיקה (המערערת) חויבה בהוצאות בסך 4,000 ₪ ובשכר
8 טרחת עו"ד בסך 40,000 ₪ בצירוף מע"מ כדין.

9 .6 על החלטה זו הגישה המערערת את הערעור שלפני.

10

טענות הצדדים

11 .7 המערערת תוקפת את אישור רישום של הסימנים הגלובליים והמקומיים. היא עומדת על כך
12 שהבקשות לרישום הסימנים הוגשו על ידי המשיבה בחוסר תום לב, וזאת רק לאחר שמייסדי
13 המערערת התפצלו מהמשיבה. הראיה לכך היא שבמשך עשרות שנים ארגונים אחרים עשו
14 שימוש בסימנים הגלובליים במקביל למשיבה, ללא כל תגובה מצידה. השימוש שעושה
15 המערערת בסימנים אינו שונה מזה שנעשה על ידי שאר הארגונים בישראל. מכאן שמטרת
16 המשיבה היא לחסום את המערערת מלעשות שימוש בסימנים, ובראש ובראשונה בסימנים
17 הגלובליים.

18 מכל מקום, המערערת טוענת שהלשכה הגדולה של אנגליה אינה הגוף המוסמך ליתן רשות
19 לרישום הסימנים. היא מצביעה על כך שנעשו רישומים של סימני מסחר הנושאים את
20 הסמלים של הבונים החופשיים במדינות אחרות על ידי ארגונים שאינם מוכרים על ידי הלשכה
21 האמורה. המערערת קיבלה הכרה מארגון "The General Grand Masonic Congress" שעושה
22 שימוש בסימנים הגלובליים. כחברה בארגון זה, היא רשאית לעשות שימוש בסמליו. השימוש
23 בסימנים אמור להיות פתוח בפני כל הבונים החופשיים באשר הם, ולא רק בפני בונים חופשיים
24 החברים בזרמים שקיבלו הכרה של הלשכה הגדולה של אנגליה. לפי הודאת בעל דין של
25 המשיבה, גם הלשכות הצרפתיות, המהוות חלק מהלשכות הלא-רגולריות, הן לשכות של בונים
26 חופשיים. לפיכך, גם הן זכאיות להשתמש בסימנים הגלובליים. אין סיבה שהדבר יישלל
27 מהמערערת. עוד נטען שהמשיבה מדירה משורותיה נשים ובעלי מוגבלויות. לפיכך, הסימנים
28 אינם ראויים להירשם על שמה גם בהתאם להוראות סעיף 11(5) לפקודה.

29 לחילופין, וככל שלא ימחקו סימני המסחר, המערערת עותרת להוסיף לרישום סימני המסחר

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

- 1 המקומיים הערה לפיה אין הרישום מקנה למשיבה בלעדיות באיזה ממרכיבי הסימן, אלא
2 בשילוב כל המרכיבים ביחד בלבד. וביחס לסימנים הגלובליים להוסיף לרישום שבעלת
3 הרישום מייצגת אך ורק את הלשכה הגדולה בסקוטלנד/אנגליה, ואין ברישום זה כדי למנוע
4 מחברים בזרמים אחרים של הבניה החופשית מלהשתמש בסימנים אלו.
- 5 המשביה טוענת שדין הערעור להידחות. לשיטתה, היא עשתה שימוש רציף ונרחב בסימנים
6 בישראל קרוב ל-70 שנים (משנת 1953), במהלך השקיעה עשרות מיליוני שקלים במיסוד
7 הבנייה החופשית בישראל. המשיבה היא הגוף הוותיק ביותר שעושה שימוש בסימנים בארץ,
8 ועל שורותיה נמנה המספר הגדול ביותר של לשכות בישראל (כחמישים); היא גם הגוף עם
9 מספר החברים ("אחים") הגדול ביותר הפועל כאן, והיחיד שקיבל צ'רטר מהלשכה הוותיקה
10 והגדולה בעולם – הלשכה הגדולה של אנגליה; המשיבה היא היחידה שקיבלה הכרה
11 בינלאומית גורפת, כשלא פחות מ-176 לשכות גדולות מוכרות ברחבי העולם הכירו בה בתור
12 הגוף היחיד המייצג את הבונים החופשיים בישראל. היא גם הגוף היחיד המוכר על ידי גופים
13 רשמיים ומוסדות המדינה.
- 14 אשר לסימנים שבמחלוקת אלה אינם מתארים או אוניברסליים. מקור הסימנים הגלובליים
15 הוא בלשכה הגדולה של אנגליה. היא הלשכה שפיתחה ומיסדה את הבנייה החופשית והיא
16 הלשכה שנתנה למשיבה אישור לפעול כנציגתה הבלעדית בישראל עוד בשנת 1953. לשכות
17 גדולות ומוכרות של הבונים החופשיים בשלל מדינות רשמו סימני מסחר במדינות בהן הן
18 פועלות. הסימנים הם בעלי אופי מבחין הודות להשקעה של המשיבה בהטמעתם בקרב
19 הציבור, והיא צברה בהם מוניטין רב. בנוסף, הסימנים נרשמו בתום לב. למשיבה עומדת
20 הזכות להגן על זכויותיה בסימנים באמצעות רישומם. אין בקיומם של גורמים אחרים שעשו
21 שימוש מפר בסימנים כדי לשלול מבעלת הסימנים את היכולת לרושםם. אין למצוא חוסר תום
22 לב בכך שהיא מבקשת לממש את זכותה לאחר עשרות שנים של שימוש, שעה שהיא מודעת
23 להפרה. המשיבה טוענת שהמערערת היא זו שפועלת בחוסר תום לב. היא הוקמה רק לפני
24 שנים ספורות על ידי מספר חברים שפרשו מהמשיבה, ואז החליטה שברצונה לבצע "השתלטות
25 עוינת" על הסימנים ולנכס לעצמה את המוניטין שרכשה בהם המשיבה. ברמה הדיונית נטען
26 שהמערערת צרפה שלל ראיות חדשות שלא נכללו בחומר הראיות בהליך אצל הרשם בניגוד
27 לדין, תוך ניסיון להכשירן בטענה שהן היו צריכות להימצא במסגרת הידיעה השיפוטית של
28 סגנית הרשם. כזאת לא ניתן לעשות.
- 29 טענות הצדדים הוצגו בתמצית. הועלו גם נוספות שלא מצאתי בהן כדי לסטות ממסקנתי.
- 30 התקיים דיון בו השלימו הצדדים את טיעונם. אודה כי נטייתי לדחות את הערעור, אך משעמדה
31 המערערת על מתן פסק דין, ולאחר עיון נוסף בטענות הצדדים, נחה דעתי דין הערעור להתקבל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

1 בחלקו, כך שהכרעת סגנית הרשם בנוגע לסימנים המקומיים תיוותר על כנה, ואילו הסימנים
2 הגלובליים יימחקו מפנקס סימני המסחר. אכן, הגשת הבקשות לרישום הסימנים על ידי
3 המשיבה אינה נגועה בחוסר תום-לב, אולם הסימנים הגלובליים אינם כשירים לרישום על ידי
4 פלג מסוים של התנועה באופן המונע, מעשית, שימוש בהם מהמערערות.

5 דיון והכרעה

6 על השתייכות לקבוצה, סימני מסחר רשומים ונורות אזהרה מהבהבות

7 11. השתייכות לקבוצה – כל קבוצה – כוללת שני מימדים בסיסיים. המימד האחד בוחן את
8 ה"יש"; את מהות ההשתייכות; את הכללים הנלווים לה, ואת השפה המנחה את פעילות
9 החברים בקבוצה העומדת על הפרק. החברות בקבוצות מאפשרת לכולנו להעמיק את תחושת
10 השייכות וההשתייכות. השתייכות לקבוצות דתיות, לאומיות ואתניות אף יורדת לשורש
11 זהותנו. זכות היסוד לחופש ההתאגדות באה לאפשר לחברי ההתאגדות להגשים את ה"יש"
12 הקולקטיבי שלהם. כידוע, "לכל אדם מוקנית החירות להתחבר עם כל אדם או קבוצת אנשים,
13 כדי להגשים כל מטרה חוקית שיחברו בה. זוהי ההגדרה של חופש ההתאגדות" (אמנון
14 רובינשטיין וברק מדינה המשפט הקונסטיטוציוני של מדינת ישראל 1116 (כרך שני, מהדורה
15 חמישית; 1996)). באמצעות ההתאגדות יכולים חברי ההתאגדות להשפיע על עיצוב קולה,
16 ובמקום בו קיימים חילוקי דעות בעניין זה, להיאבק על כך, בהתאם לכללי ההתאגדות
17 ובהתאם לדין הכללי. על רקע זה חופש ההתאגדות חשוב לא רק נוכח הקשר ההדוק שבינו
18 לבין חופש הביטוי; הוא משמש גם כלי ראשון במעלה למימוש מערכות יחסים בינאישיות
19 וקבוצתיות (Amy Gutmann, *Freedom of Association: An Introductory Essay, in FREEDOM*)
20 (OF ASSOCIATION 3, 3-4 (Amy Gutmann ed., 1998)).

21 אלא שלצד מימד ה"יש" של הפעילות הקבוצתית ושל חופש ההתאגדות ניצב מימד נוסף, והוא
22 "מימד הגבול". לכל קבוצה קיים גבול, המבחין בין מי שחבר בקבוצה לבין מי שאינו חבר בה.
23 ישנן קבוצות שחברים בהן רבים מאוד, וישנן קבוצות אינטימיות, ולכולן יש מידה ויש שיעור.
24 ההשתייכות משקפת צורך בייחודיות, והייחודיות מסבירה במה שונים חברי הקבוצה
25 מאחרים, שאינם שייכים לה.

26 ומי מחליט על אודות הגבול? הדברים משתנים מקבוצה לקבוצה ומעניין לעניין. השאלה האם
27 שייך אדם לקבוצה אתנית או דתית או לאומית שונה מהשאלה האם שייך אדם למועדון, או
28 למפלגה או לקבוצת חברי תאגיד כזה או אחר. במקום בו מדובר בהתאגדות, הרי שלרוב קו
29 הגבול נקבע על ידי חברי ההתאגדות בהתאם לכללים החולשים עליה; שהרי החופש להתאגד

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

- 1 הוא גם החופש שלא להתאגד (*Roberts v. United States Jaycees* 468 U.S. 609, 623 (1984))
2 (להלן: עניין *Roberts*). וככל שמדובר בקבוצה ממוסדת יותר, מוסדרת יותר, כך ברורים יותר
3 הכללים הקובעים מי ייחשב לחבר הקבוצה ומי לא.
- 4 12. ניתן להרחיב ללא גבולות בדברים אלה אך יש למקד המבט, ולעמוד על הקשר שבינם לבין
5 עולם סימני המסחר.
- 6 הקשר מתחוויר חיש מהר נוכח מהותו של סימן המסחר הרשום. "אדם המבקש לו זכות
7 ייחודית להשתמש בסימן פלוני כסימן מסחר רשאי לבקש רישום הסימן" (סעיף 7 לפקודה).
8 כפי שציינה כב' סגנית הרשם, הסימן הרלוונטי יכול להיות גם "סימן קיבוצי" כלומר "סימן
9 מסחר או סימן שירות השייך לחבר-בני-אדם שיש לו ענין בטובין או בשירות שהסימן מיועד
10 לצינם, וחברי החבר משתמשים, או מתכוונים להשתמש, באותו סימן לגבי הטובין או
11 השירות" (סעיף 1 לפקודה). בנסיבות שכאלה מבקש הרישום של סימן המסחר יכול להיות
12 חלק מקבוצה או מהתאגדות ולדאוג לכך שבאמצעות הרישום רק חברי הקבוצה יוכלו לעשות
13 בו שימוש או להתיר שימוש בו.
- 14 13. וכבר כאן ניצבת לפנינו נורת אזהרה אדומה המהבהבת בעוצמה.
- 15 כאשר גבולות הקבוצה ברורים וידועים המחלוקת לגבי הזכאות לשימוש בסימני המסחר
16 אמורות להיות מצומצמות בהיקפן. אך במקרים רבים הגבולות שנויים במחלוקת, ולעיתים
17 אף באופן קשה ונוקב. יכולים להתקיים עימותים בין מחנות שונים הרואים עצמם כשייכים
18 לקבוצת הגג, וכנושאי דברה הראויים יותר יחסית לאחרים. יש להיזהר מפני מצב שבו דיני
19 סימני המסחר ייגררו, שלא בטובתם, לשמש ככלי, שבאמצעותו ינסו פלגים שונים לצבור
20 נקודות במאבק סביב השאלה מיהם השייכים לקבוצה ומיהם נושאי דברה, הנאמנים יותר
21 לעיקריה.
- 22 על רקע זה דחה, למשל, הרשם ניסיון של עמותה אחת של חב"ד לייחד לעצמה את השימוש
23 במילים "חב"ד" או "ליובאוויטש". היה זה בהחלטת רשם הפטנטים (רשם הפטנטים
24 ירושלים) 232770/ אגודת חסידי חב"ד בארצנו הקדושה (22.5.2016) (להלן: עניין חב"ד). וכך
25 נפסק (שם, בפס' 31-33): "אין ספק כי התורה והתנועה הדתית של חב"ד גובשה בטרם הוקמו
26 מוסדותיה ולא כל שכן בטרם קמו המבקשות דכאן בארץ ישראל. ספק אם ניתן לייחד את
27 השימוש בכינויה של הדרך לממסד ארגוני יחיד...!... אין מדובר במחלוקת בין חברים באותה
28 עמותה, שיש לה מוסדות שהחברים כולם כפופים לה, אלא בעמותות נפרדות... החשיבות
29 של ההבחנה הנ"ל היא בכך שהמשקל של הטענות בדבר בלעדיות הסמכות של גוף פלוני או
30 אלמוני, כגון בית הדין שהמבקשת נאחזת בו, תושש כוחו...! מהדברים הללו עולה שאין

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

1 למבקשות דכאן סמכות בלעדית לענייני תנועת חב"ד במובנה הרחב ולא כל שכן לעניין
2 השימוש במלים 'חב"ד' או 'ליובאוויטש' לגבי שלל הטובין והשירותים לגביהם רישומן
3 נתבקש. למרות החומרים הרבים שהגישו המבקשות לא עלה בידן להראות אחרת".

4 וראו גם את ההחלטה בעניין קרוב הנוגעת בתנועת המדיטציה הטרנסנדנטלית ((רשם
5 הפטנטים ירושלים) /249554 Maharishi Vedic University Limited (20.12.2017).

6 14. מהו "המקום הגיאומטרי" המשפטי שבו יכולים שיקולים אלה לבוא לידי ביטוי? כאן בא
7 לעזרתנו המחוקק, והסיר מעל סדר היום את האפשרות לרשום סימני מסחר המייחדים
8 שימוש בסמלים בעלי משמעות דתית בלבד. וכך מורה אותנו סעיף 11(7) לפקודה:

9 **11. סימנים אלה אינם כשירים לרישום:**

10

...

11 **(7) סימן הזהה עם סמל בעל משמעות דתית בלבד, או הדומה לו.**

12 הוראה זו הגיונה בצידה. המחלוקות הדתיות הן נפוצות מאוד ובמקרים רבים גם עמוקות
13 מאוד. הניסיון ההיסטורי מלמד, למרבה הצער, כי חוסר היכולת ללבן אף עלול להוביל
14 לשפיכות דמים של ממש. על רקע זה אין מקום לאפשר לקבוצה דתית אחת לעשות שימוש
15 ייחודי בסימני מסחר הכוללים סמלים בעלי משמעות דתית בניגוד לפקודה.

16 ומה ביחס לקבוצות לא דתיות? הרי מחלוקות נוקבות ועמוקות סביב שייכות וגבולות הקבוצה
17 קיימות גם ביחס לקבוצות אחרות. כאן מאפשר המחוקק לקבוע סימנים נוספים שאינם
18 כשירים לרישום, ובהם:

19 **11. סימנים אלה אינם כשירים לרישום:**

20

...

21 **(5) סימן הפוגע או העלול לפגוע בתקנת הציבור או במוסר.**

22 כמובן שקיים שוני בין סעיף 11(7) לפקודה לבין סעיף 11(5). שעה שמדובר בסימנים הכוללים
23 סמלים בעלי משמעות דתית בלבד, הבאים לייחד את השימוש בסמל הדתי, הרי שלרשם סימני
24 המסחר אין כלל שיקול דעת, ונאסר עליו לרשום את הסימן המבוקש. לעומת זאת, תקנת
25 הציבור כול כולה טובלת בשיקול דעת. זהו מושג שסתום שעל הרשם לצקת בו תוכן. תקנת
26 הציבור "משמעותה הערכים, האינטרסים והעקרונות המרכזיים והחיוניים, אשר חברה
27 נתונה בזמן נתון מבקשת לקיים, לשמר ולפתח" (בג"ץ 693/91 אפרת נ' הממונה על מרשם
28 האוכלוסין במשרד הפנים, פ"ד מז(1) 749, 778 (1993)). החברה אינה קופאת על השמרים, וגם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

- 1 תקנת הציבור תוכל לקבל מובן שונה מעת לעת. []התפיסות בכגון דא משתנות עם חלוף
2 העתים ומבטאות תמיד את אמונותיה ודעותיה [של שיטת המשפט] של אותה תקופה" (ע"א
3 614/76 פלמונית נ' אלמוני, פ"ד לא(3) 85, 94 (1977)).
- 4 המחוקק הותיר אפוא פתח למנוע רישומם של סימני מסחר נוספים, שאינם דתיים דווקא,
5 במידה והרישום יפגע או עלול לפגוע בתקנת הציבור.
- 6 15. בעניין זה צריך להבחין בין סוגים שונים של קבוצות, ובין סוגים שונים של סימני מסחר
7 קיבוציים. הבחנה בולטת היא בין קבוצות מסחריות וכלכליות לבין קבוצות אידיאולוגיות או
8 אקספרסיביות, בהתאם להבחנה הידועה של כבי' השופטת אוקונר מבית המשפט העליון
9 האמריקאי בעניין *Roberts*. קבוצות אקספרסיביות או אידיאולוגיות מעצבות קול ומשמעות
10 החורגים מהפעילות המסחרית הרגילה, ונוגעים בזהותם של המשתייכים אליהן באופן עמוק
11 יותר. חופש ההתאגדות ביחס אליהן ראוי להגנה עוצמתית יותר מטעם שיטת המשפט. קבוצות
12 אלה גם מייחסות משנה חשיבות לגבולות ההשתייכות אליהן, שכן ברור כי היקף החברים בהן
13 הוא שישפיע על עיצוב קולן.
- 14 of both the content " להגנה " כי הן זכאיות להגנה " of both the content
15 of its message and the choice of its members. Protection of the message itself is judged by
16 the same standards as protection of speech by an individual. Protection of the association's
17 right to define its membership derives from the recognition that the formation of an
18 *expressive association* is the creation of a voice, and the selection of members is the
19 *definition of that voice* [ההדגשה הוספה].
- 20 16. דווקא בקבוצת אידיאולוגיות או אקספרסיביות, שאינן בהכרח דתיות, יכולות להתעורר
21 מחלוקות נוקבות על אודות השאלה מי שייך לקבוצה ומי אינו כזה, ואיזה פלג מבטא את
22 האידיאולוגיה באופן הנאות ביותר והנאמן יותר לעיקריה ולערכיה. מנגד, גם קבוצות
23 אידיאולוגיות או אקספרסיביות יכולות לבקש ליהנות מהטוב הנלווה לסימני המסחר ולרשום
24 אותם לשם שימושן הייחודי. כך יתאפשר לקבוצה לשלול ממי שאין היא רואה כשייכים אליה
25 את השימוש בסמלים ובסימנים, וזאת כמובן מבלי שיש בכך כדי למנוע מהם ליצור סימנים
26 אחרים הממתגים את פעילותם שלהם.
- 27 17. קשת המצבים האפשרית במקרים שכאלה היא רחבה מאוד. מתי יש לומר כי רישום סימן
28 המסחר נוכח הפעילות הקבוצתית האקספרסיבית והאידיאולוגית יוביל לפגיעה בתקנת
29 הציבור ומתי לא? ניתן ליצור רצף הנע בין שני קצוות:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

1 א) בקצהו האחד קבוצות ללא מוסד מרכזי אחד שמסדיר את החברות בהן באופן ממצה
2 ובלעדי (כמו תנועת חב"ד, שלעניינה הפנו הצדדים, ושגם כבי סגנית הרשם התייחסה
3 אליה). כאן יש להיזהר מפני מתן אפשרות להשתמש בסימני מסחר רשומים המקנים כוח
4 לא ראוי לענף אחד של הקבוצה לעשות שימוש בסמלים ובסימנים באופן השולל אותו
5 מענפים אחרים שלה. במקרים המתאימים ניתן יהיה אף לקבוע כי רישום הסימן על ידי
6 ענף אחד של הקבוצה, בנסיבות אלה, יפגע או עלול לפגוע בתקנת הציבור ואין לאפשר
7 את רישומו, וזאת בהתאם להוראות סעיף 11(5) לפקודה.

8 ב) בקצהו האחר נמצאות קבוצות בעלות ארגון מוסדי ממצה (כגון תנועת רוטרי אליה הפנו
9 הצדדים), המסדיר באופן ברור את כללי השייכות אליהן, שאז תגדל האפשרות להשתמש
10 בסימני המסחר הרשומים בהתאם לכללים שקובע הארגון.

11 עד כאן הדברים בכללותם, והגיעה העת למקד המבט בתנועת הבונים החופשיים.

מאפייני תנועת הבונים החופשיים והרקע לרישום סימני המסחר הגלובליים מובילים למסקנה כי רישום סותר את תקנת הציבור

14 18. תנועת הבונים החופשיים יכולה להיכנס בנקל תחת כנפיהן של ההתאגדויות האקספרסיביות
15 או האידיאולוגיות. הבנייה החופשית מתוארת כ"פילוסופיה מוסרית לפרט" (מוצג א/1
16 למוצגי המשיבה) וכ"שיטה של התנהגות מוסרית והיא דרך חיים השואפת לסובלנות כלפי
17 אמונת הזולת וצדקה לכל אדם... , ומזמינה את חבריה להיות מסורים לאמונתם העצמית,
18 שמשמעותה מוסרית-עקרונית-ערכית" (מוצג א/2 למוצגי המשיבה); לבנייה החופשית אף
19 חגים עצמאיים המצוינים על ידי חבריה (מוצג א/6 למוצגי המשיבה).

20 המימוש של ערכים אלה ושל קודי ההתנהגות נעשה במסגרות ממוסדות. מקובל לדבר על
21 לשכות של בונים חופשיים. כך צוין במוצגי המשיבה כי "לשכה של בונים חופשיים מהווה
22 מסגרת פרטית, אך לא סודית. האידיאלים והמטרות של המסדר ידועים ומתפרסמים בגלוי
23 בעיתונות ובספרות" (מוצג א/1 למוצגי המשיבה) וכי מסדר הבונים החופשיים "הינו בעל
24 עקרונות הידועים ומפורסמים ... למעט סימני היכר מיוחדים, הידועים רק לחבריו" (מוצג
25 א/2 למוצגי המשיבה). למעשה, לא ניתן להיות פרט בודד המתרגל את עקרונות הבנייה
26 החופשית, ללא חברות בלשכה מסוימת. בכך מודגש הפן המוסדי והארגוני של הבנייה
27 החופשית.

28 ועדיין, אין בנמצא אחידות מוסדית בבנייה החופשית. הקול שמשמיעה התנועה הוא מגוון. כך
29 למשל טענה המשיבה בכתב התביעה שהגישה נגד המערערת: "ייאמר כבר כעת ולמען הגילוי

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

- 1 הנאות, כי בעולם קיימים נוסחים שונים של בניה חופשית, אך הבניה החופשית המוכרת
2 והמקובלת, שהניחה את היסודות לשאר הנוסחים שהתפתחו ממנה לאחר מכן, מתנהלת לפי
3 אמות המידה וההכרה של אותה לשכה גדולה מאוחדת באנגליה" (סעיף 1.3 לכתב התביעה
4 שהגישה המשיבה נגד המערערת, מוצג א/28 למוצגי המשיבה).
- 5 19. האם הלשכה הגדולה של אנגליה היא זו שמייצגת באופן ממצה את הבנייה החופשית? האם
6 רק ללשכות רגולריות, הפועלות מכוחה, הזכות לעשות שימוש בסימנים הגלובליים של
7 התנועה – סמל המחוגה והמד-זווית והשימוש בסמל הכולל את השם בונים חופשיים? או שמא
8 ישנה לגיטימיות לכלל זרמי הבנייה החופשית, ולפיכך גם ללשכות לא-רגולריות, דוגמת
9 המערערת, ועומדת להן האפשרות להשתמש בסימנים הללו?
- 10 כאמור, ככל שמדובר יהיה בתנועה בעלת מבנה מוסדי ריכוזי וממצה, קל יהיה יותר לרשום
11 את סימני המסחר המבוקשים. ולהפך; ככל שפועלים בתנועה מוסדות שלא בהכרח מתואמים
12 זה עם זה ומכירים בהיררכיה אוניברסלית ביניהם הרישום עלול לעורר קשיים, ובמקרים
13 המתאימים אף להיות מסווג ככזה הסותר את תקנת הציבור.
- 14 20. בכל הנוגע בתנועת הבונים החופשיים, חרף היותה תנועה ממוסדת מאוד, אין המדובר בתנועה
15 שבה קיים מוקד מוסדי אחד, המסדיר את פעילותה. לבנייה החופשית זרמים שונים שפועלים
16 מאות שנים (ראו את הסקירה ההיסטורית במוצג א/7 למוצגי המשיבה). אין חולק כי הלשכה
17 הגדולה המאוחדת של אנגליה היא אחד המוסדות המרכזיים והוותיקים ביותר בתנועה,
18 ובעלת עוצמה והשפעה על הפעילות ברחבי תבל. יחד עם זאת, אין המדובר במוסד השולט
19 באופן בלעדי וממצה במכלול העולמי. כך, יש לקחת בחשבון גם את לשכת ה- Grand Orient
20 de France, שאף היא לשכה וותיקה. ולא תמיד החברים בלשכה אחת מוכרים כיכולים לפעול
21 בלשכה אחרת, והדברים לא מתמצים בכך כמובן.
- 22 גם מקורות הבנייה החופשית אינם מיוחסים דווקא לארגון שנוסד באנגליה (מוצג א/15
23 למוצגי המשיבה). הלכה למעשה, לבנייה החופשית זרמים רבים מופרדים ושונים, שאינם
24 נתונים למרות הנהגה מרכזית אחת (ראו למשל המצוטט לעיל מסעיף 1.3 לכתב התביעה של
25 המשיבה נגד המערערת, מוצג א/28 למוצגי המשיבה; כן ראו ראיון עם ד"ר אבי ברנס, נשיא
26 המשיבה בעבר, מוצג א/6 למוצגי המשיבה: "ש: מתי יהיו נשים ב'בונים החופשיים'? ת: זה
27 מבוסס על מסורת של בנאים באנגליה שהיו רק גברים. הלשכה הגדולה של סקוטלנד
28 ואנגליה הקימה אותנו ולכן המסורת היא בלי נשים. בצרפת יש לשכות מעורבות ולשכות של
29 נשים בלבד"; כן ראו מתוך סקירה על הבונים החופשיים, מוצג א/7 למוצגי המשיבה:
30 "במסדר חברים גברים בלבד, מתכונת שנשתמרה ברבות מהלשכות עד ימינו ... שנים רבות
31 פעלו כאן לשכות מאסוניות תחת חסויות שונות ומשונות").

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

- 1 מכאן נובע שאף אם נדרשת חברות במוסד כלשהו כדי לממש את עקרונות הבנייה החופשית,
2 אין הכרח כי הוא יהיה תחת הלשכה הגדולה של אנגליה, אשר בעצמה הוקמה רק לאחר ייסוד
3 הבנייה החופשית.
- 4 לפיכך, אין זה מפתיע שהלשכה הגדולה של אנגליה עצמה לא רשמה את הסימנים הגלובליים
5 על שמה והיא לא מפקחת על השימוש בהם.
- 6 21. בנסיבות אלה מהבהבת, כאמור, נורית אזהרה אדומה, שכן עלול להתעורר מצב בו ענף אחד
7 של הבניה החופשית יבקש לשלול שימוש בסימנים הגלובליים מענף אחר, ואין להעניק לזרם
8 אחד, גם אם הוא הגדול והמרכזי שבהם, בלעדיות בסימנים ששייכים לתנועה בכללותה.
- 9 כב' סגנית הרשם הייתה ערה לקושי זה. היא פתרה אותו, ברמה העקרונית, במהות הרישום
10 של הסימן כסימן קיבוצי. כזכור, היא ציינה כי בגין רישום זה "השימוש בסימנים פתוח בפני
11 כל חבר בארגון הבונים החופשיים" (פסקה 55 להחלטה). לכאורה, בכך ניתנה צפירת הרגעה
12 לחשש, שכן כל ענפי התנועה יוכלו להשתמש בסימנים הרשומים, ולא רק החברים בלשכות
13 הרגולריות. כך ממבט ראשון, אך לא כך ממבט שני. למישור העקרוני יש להוסיף את המישור
14 המעשי. הרישום של סימן המסחר כרוך בשליטה. בעל הסימן יכול לשלוט בגבולות השימוש
15 בו, ולמנוע שימוש מאחרים. על רקע זה כב' סגנית הרשם הוסיפה וציינה כי "בעלת הסימנים
16 [...] רשאית להשתמש בסימנים שרשמה כפי שרשאיות להשתמש בהם גם מעל 50 לשכות
17 נוספות עירוניות אשר פועלות ברחבי ישראל ובעלת הסימנים מכירה בהן. ככל שמבקשת
18 המחיקה עותרת לקבל אישור להשתמש גם היא בסימנים הרשומים, הרי שאיני הערכאה
19 המוסמכת לדון בבקשתה זו" (שם, בפסקה 56 [ההדגשה הוספה]).
- 20 וכאן בדיוק טמון הקושי. יוכלו לעשות שימוש בסימן כל אותן לשכות שפועלות בארץ,
21 שהמשיבה מכירה בהן. ומה ביחס ללשכות שעדיין נחשבות לחלק מהתנועה אך המדובר
22 בלשכות לא רגולריות? אלה לא תקבלנה בהכרח את ההכרה של הלשכות הרגולריות. האם
23 תישלל מהן היכולת לעשות שימוש בסימנים הגלובליים שכל הבונים החופשיים יכולים לעשות
24 בהם שימוש, יהיו אלה שייכים ללשכות רגולריות או ללא רגולריות? האם השימוש שלהם
25 בסימנים יהיה מחוייב בהכרה של המשיבה דווקא? במצב דברים שכזה מתממש החשש במלוא
26 עוזו – החשש מפני גיוס כוחם של דיני סימני המסחר לטובת קבוצה אחת בתנועה
27 אקספרסיבית אידיאולוגית, באופן שיפגע בקבוצה אחרת, המשתייכת אף היא לקבוצת הגג.
- 28 אין המדובר בחשש בעלמא. ניתן להעריכו על בסיס דברים שציינה המשיבה עצמה. כך, בסעיף
29 79 לעיקרי הטיעון מטעמה טוענת המשיבה כי עיקרו של הדיון היא "השאלה האם ראוי
30 לאפשר לגורם הפורש מארגון ווהיק שביסס מוניטין בלתי מעורער בסימני המסחר שלו",

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

- 1 לעשות שימוש בסימני המסחר. טענה זו בטעות יסודה, שכן מוסד הבנייה החופשית לא
2 מסתכם אך ורק במשיבה ובארגון אליו היא שייכת. אכן, מדובר בחלק, מרכזי ביותר אומנם,
3 אבל לא ייחודי, מתנועה רחבה. לפיכך, הסימנים **הגלובליים** אינם שייכים למשיבה, על אף
4 היותה הארגון הגדול בישראל, אלא הם שייכים לכלל מוסד הבנייה החופשית. גם אם קיימים
5 חילוקי דעות בין המערערת לבין המשיבה, עדיין נראה כי שתיהן פועלות תחת כנפיה של תנועת
6 הבונים החופשיים גם אם במוסדות שונים. בנסיבות אלה, לא ניתן לראות כיצד אפשר למנוע
7 מהמערערת את השימוש בסמל התנועה הכללי ובמינוח בונים חופשיים. היכולת לעשות
8 שימוש בסמלים אלה אינה עומדת רק למי שהלשכה האנגלית מכירה בו.
- 9 בכך ענייננו שונה מארגונים אחרים כגון רוטרי, ליונס, הסוכנות היהודית ומכבי שהמשיבה
10 נשענה עליהם במסגרת טיעוניה. מבלי לקבוע מסמרות נראה שמדובר בארגונים שקיימת בהם
11 שליטה מוסדית ריכוזית וממצה סביב שאלת היקף החברות. לא כזה הוא הארגון שלפנינו.
- 12 22. בנסיבות אלה אני קובע כי היענות לבקשת הרישום ביחס ל**סימנים הגלובליים** עלולה לפגוע
13 ואף פוגעת בתקנת הציבור, שכן הרישום ישמש כלי במאבק בין שני ענפים של אותה התנועה,
14 ואין להפוך את דיני סימני המסחר לכלי שכזה.
- 15 יתכן והתוצאה אליה הגעתי הייתה משתנה אם הרקע להגשת הבקשה לרישום של סימני
16 המסחר הגלובליים היה במצב בו גורמים שלא שייכים ללשכה כלשהי של התנועה היו עושים
17 שימוש בסימנים הגלובליים באופן הפוגע באינטרסים שלה. בנסיבות אלה אין לשלול את
18 האפשרות של זרם אחד של התנועה לדאוג למכלול חבריה. אלא שכאן מדובר במאבק בין שני
19 זרמים פנימיים, ומכאן הסכנה והצורך לשלול את השימוש בכלי הרישום של סימני המסחר
20 מחמת תקנת הציבור.
- 21 23. המסקנה אליה הגעתי מתחזקת גם נוכח המציאות שהוצגה לפני כבי' סגנית הרשם לפיה
22 הסימנים הגלובליים אינם משמשים לזיהוי הלשכות הרגולריות דווקא, כפי שיוסבר להלן.
- 23 **הסימנים הגלובליים אינם משמשים לזיהוי הלשכות הרגולריות דווקא**
- 24 24. מחומר הראיות עולה כי הלשכה הגדולה של אנגליה לא מחזיקה בבעלות על הסימנים
25 הגלובליים והיא לא מפקחת על השימוש שנעשה בהם, כך שממילא הסימנים הגלובליים אינם
26 משמשים לזיהוי הלשכות הרגולריות דווקא. גם לשכות לא רגולריות עושות בהם שימוש.
- 27 25. בסעיף 39 לעיקרי הטיעון מטעמה, טוענת המשיבה כי "רק לשכות מוכרות ... הינן בעלות מלוא
28 הזכויות בשימוש בשם 'הבונים החופשיים' ורק הלשכות הגדולות המוכרות בעולם מוסמכות
29 להכיר יחד בגוף כלשהו כ'לשכה גדולה' ולהתיר לו לעשות שימוש בשם 'הבונים החופשיים'

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

- 1 על כל נגזרותיו". בכל הכבוד, אמירה זו לא הוכחה כלל וכלל. אין מחלוקת כי המשיבה היא
2 הגוף הגדול והמרכזי בישראל והיחיד שמוכר על ידי הלשכה הגדולה של אנגליה, אולם עדיין
3 על מנת לבסס את זכויותיה ברישום הסימנים הגלובליים עליה להראות כי ללשכה הגדולה של
4 אנגליה הבעלות הבלעדית בסימנים וכי היא מפקחת על השימוש בהם, וזאת לא הוכח ולו
5 במעט.
- 6 נהפוך הוא. ממכלול הראיות עולה כי נעשה שימוש רחב במשך עשרות ומאות שנים בסימנים
7 הגלובליים על ידי גופים רבים, בארץ ובעולם, שאינם בהכרח מוכרים על ידי הלשכה הגדולה
8 של אנגליה (ראו למשל מוצג א/7 למוצגי המשיבה, בו מתוארת פעילות של ארגוני בנייה
9 חופשית בארץ ישראל במשך למעלה ממאה שנים ואף עובר להקמת המשיבה, חלקם בחסות
10 "המזרח הגדול של צרפת"; כן ראו מוצג א/10 למוצגי המשיבה: "האגודה העתיקה, שנולדה
11 מהלשכות של בנאי האבן הקדמונים, מתבססת על תורת מוסר עתירת סמלים ומשלים").
12 בסעיף 95 לעיקרי הטיעון מטעמה, מודה המשיבה כי גם בישראל פועלים באין מפריע גופים
13 עצמאיים המתבססים על חלק מסמלי ומעקרונות הבנייה החופשית, אשר המשיבה לא פועלת
14 כנגדם.
- 15 גם נתון זה תומך במסקנה כי המשיבה לא יכולה לנכס לעצמה סימנים שנעשה בהם שימוש
16 באופן תדיר על ידי שלל גופים, שנים רבות עובר להקמתה.
- 17 26. סעיף 15(א) לפקודה קובע כי "הרשם רשאי לרשום סימן קיבוצי אם שוכנע שהסימן מיועד
18 לשימושם של חברי חבר-בני-אדם ושיש לחבר פיקוח על שימושם בסימן". כאשר נעשה
19 שימוש נרחב בסימנים הגלובליים על ידי גופים מפורזים, שלא תחת ארגון מרכזי אחד שמפקח
20 על השימוש בסימנים, קשה להצדיק את רישומם באופן המבוקש על ידי המשיבה. צדו השני
21 של אותו מטבע הוא, שכשם שלשכות לא-רגולריות רבות, בארץ ובעולם, עושות שימוש תדיר
22 בסימנים הגלובליים, כך גם אין למנוע מהמערערת לעשות בהם שימוש, ביחוד כאשר היא
23 משויכת מבחינה ארגונית לאותן לשכות.
- 24 27. בסעיף 52 להחלטה ציינה כב' סגנית הרשם כי "סימן שאינו מסוגל להבחין בין מי שהינו חבר
25 באותו חבר לבין מי שאינו חבר אינו ממלא את ייעודו כסימן מסחר קיבוצי". זהו בדיוק המצב
26 בענייננו בכל הקשור לסימנים הגלובליים. השימוש המשמעותי בהם גורם לכך שלא ניתן
27 להבחין באמצעותם בין חברי הלשכות הרגולריות לבין חברי הלשכות הלא-רגולריות, ואם
28 הסימנים הגלובליים נועדו להבחין בין חברי מסדר הבונים החופשיים לבין מי שאינם חברים,
29 אזי לא ניתן לקבוע כי דווקא הלשכות הרגולריות הן אלו שמייצגות את הבנייה החופשית.
- 30 28. אם אסכם את האמור, לא מצאתי כי דווקא המשיבה מייצגת את הבנייה החופשית בישראל

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

- 1 בכללותה, אלא לכל היותר את הזרם המרכזי בה. אין בכך כדי למנוע מהמערערת, אף אם היא
2 שייכת לזרם קטן יותר, לעשות שימוש גם כן בסימנים הגלובליים.
3 .29. מכל אלה עולה שיש למחוק את הסימנים הגלובליים מהמרשם.

4 ההבדל בין הסימנים הגלובליים לסימנים המקומיים

- 5 .30. מסקנתי היא כי יש להשאיר את השימוש בסימנים הגלובליים פתוח לכל זרם בבנייה
6 החופשית, כפי שאכן נעשה גם במדינות אחרות (ראו למשל במוצג א/20 למוצגי המשיבה,
7 סימני מסחר אמריקאים מס' 1662881 ו-1638733, בהם מופיע דיסקליימר ביחס להגבלת
8 השימוש בסימנים הגלובליים. כן ראו את סימני המסחר במוצג א/20 למוצגי המשיבה, אשר
9 לא נרשמו בהם הסימנים הגלובליים בנפרד וכשלעצמם).

- 10 .31. עם זאת, **ביחס לסימנים המקומיים** הדין שונה. מדובר בסימנים שהמשיבה יצרה ועמלה על
11 בניית המוניטין בהם. גם המערערת מודה כי אין לה טענה בנוגע לרישום הסימנים המקומיים,
12 מלבד חששה כי המערערת תנצל את רישומם על מנת להגביל את פעילותה באופן שאינו הוגן.
13 חשש זה אינו מצדיק את שלילת זכויותיה של המשיבה. למשיבה זכות לגיטימית לבדל עצמה
14 מיתר זרמי ולשכות הבנייה החופשית בישראל ובעולם, בין היתר, באמצעות רישום סימניה
15 המקומיים. בכך גם יקטן החשש להטעיה ולבלבול בינה לבין המערערת, ומיותר לציין כי על
16 המערערת להימנע מלעשות שימוש בסימנים הדומים עד כדי הטעיה לסימנים המקומיים.

- 17 .32. ואחרי כל אלה אבהיר כי רישום הסימנים המקומיים לא ייתן זכות בלעדית לשימוש ייחודי
18 במילים ובסימנים המרכיבים את הסימנים המקומיים בנפרד, אלא בהרכב הסימן בלבד, ויש
19 להוסיף תנאי/הודעה זו לנסחי הסימנים המקומיים.

- 20 .33. יצוין, כי החלטתי זו לא ניתנה על בסיס הראיות החדשות שהוגשו על ידי המשיבה, ולפיכך לא
21 מצאתי להידרש לטענות שעלו בעניין.

- 22 .34. בשולי הדברים יודגש, כי פסק דין זה לא עוסק בשאלת הפרת הסימנים; המקומיים או
23 הגלובליים, אלא רק בשאלת כשירות רישומם. מכאן שאין בהחלטה להביע דעה בשאלה האם
24 שמה של המערערת מהווה הפרה של סימן מסחר מס' 266115.

25 התוצאה

- 26 .35. סיכומם של דברים, הערעור מתקבל ביחס לסימני מסחר מס' 248187 ו-248188 ונדחה ביחס
27 לסימני מסחר מס' 248189 ו-266115 (בכפוף לאמור בפסקה 32 לעיל, שיש לעדכן את המרשם

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 19-11-41040 הלשכה הגדולה "ירושלים" של הבונים חופשיים במדינת ישראל
(ע"ר) נ' הלשכה הגדולה של בונים חופשיים קדמונים ומקובלים (ע"ר)

- 1 לאורו).
- 2 36. ההוצאות ושכ"ט שהוטלו על המערערת בהחלטת סגנית הרשם יבוטלו. לאור קבלת הערעור
- 3 בחלקו ודחייתו בחלקו, אין צו להוצאות בהליך הנוכחי.
- 4 37. המזכירות מתבקשת לשלוח את פסק הדין לצדדים ולסגור את התיק.
- 5 ניתן היום, ל' אב תשפ"א, 08 אוגוסט 2021, בהעדר הצדדים.
- 6

גרשון גונטובניק, שופט

- 7
8
9
10

